

Casus: Ik had liever eerder hulp gehad

Citation for published version (APA):

Snoek, A., & Horstkötter, D. (2019). Casus: Ik had liever eerder hulp gehad: Hadden we eerder gelukkig kunnen zijn. *Tijdschrift voor Gezondheidszorg en Ethiek*, 29(3), 82-83. https://www.tijdschrifttge.nl/art/50-1457_Uit-de-praktijk-casus-en-commentaren

Document status and date:

Published: 01/01/2019

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Taverne

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Casus

'Ik had liever eerder hulp gehad. Hadden we eerder gelukkig kunnen zijn'

Uit de praktijk

Monique is een vrouw van 35, met drie kinderen tussen de 8-13 jaar. Ze kijkt weinig positief terug op haar jeugd. Ze was een buitenbeentje in de familie en ze voelde zich behandeld als het zwarte schaap. Toen ze dertien was, verslechterde de relatie met haar familie aanzienlijk en werd ze uit huis geplaatst. Op haar 23ste werd haar eerste kind geboren. Haar partner, de vader van haar kinderen, mishandelde haar, en het drinken van alcohol was voor haar een

manier om om te gaan met het geweld in haar dagelijks leven. Tijdens haar zwangerschappen dronk zij niet, maar nadat haar jongste kind geboren was en ze besloten had haar partner te verlaten, escaleerde haar drankgebruik. Ze voelde zich eenzaam, geïsoleerd en getraumatiseerd, en bovendien moest ze alleen voor drie kinderen zorgen. Op haar dertigste voelde ze zich zo wanhopig dat ze zelfmoord overwoog. Toen haar wanhoop op een hoogtepunt was maakte ze de keuze om, in plaats van een einde aan haar leven te maken, omwille van haar kinderen hulp te zoeken. Sindsdien gaat het goed met Monique en haar kinderen. Ze heeft het gevoel dat ze weer controle over haar leven heeft.

Als ze terugkijkt op deze episode in haar leven, verbaast ze zich erover dat haar omgeving zo weinig deed om haar te helpen.

“Ik had wel liever natuurlijk eerder hulp gehad. Hadden we wel gewoon eerder gelukkig kunnen zijn. (...) maar ik was zelf dus niet in staat om hulp te zoeken. Maar gewoon als je dan bekijkt van school wist dat ik dronk. Nou hoe vaak er wel niet politie bij ons aan de deur is geweest, maar nooit iets heeft gedaan voor die kinderen. Weet je, dus daar heb ik dan wel iets mee van eh, ik wou dat hun eerder hadden ingegrepen.”

Er waren genoeg signalen waaruit de omgeving op had kunnen maken dat het niet goed ging met Monique, maar niemand bood aan om haar te helpen.

“Kijk als jij als politie zijnde eh 23 meldingen hebt gehad van huiselijk geweld, vind ik wel dat dan na de derde melding al een dingetje moet komen van hee, dit is de derde keer al in korte tijd. Laten we even gaan kijken, laten we even in ieder geval even met

mevrouw gaan praten. (...) Want ze zorgt goed voor haar kinderen, ja qua uiterlijk wel ja. Maar ik vind wel dat daar beter naar had gekeken moeten worden. (...) En als je als ouder elke ochtend op school komt en je ruikt naar alcohol, ja vind ik ook dat je daar al eerder een melding van moet maken. Of in ieder geval hoeft dat nog niet eens perse bij Jeugdzorg te zijn, maar gewoon je hebt ook op scholen tegenwoordig van die eh mensen die die gesprekken voeren, weet je, voor de kinderen als ze problemen hebben op school en dat soort dingen.”

Toen we haar vroegen wie op welke manier had moeten ingrijpen, gaf Monique toe dat ze waarschijnlijk niet direct open had gestaan voor hulp voor haarzelf of haar kinderen.

“Want ik weet dat ik heel erg boos zou zijn geworden. Want dat zei de directrice ook tegen mij van eh, ‘ik wist dat je dronk, ik wist dat jij een probleem had, maar met de kinderen ging het goed. We hadden geen zorgen om de kinderen. En dat was het hele punt. We wisten dat het met jou niet goed ging, maar echt zorgen om de kinderen hadden we niet.’ Dat de kinderen het zo slecht hadden, dat was dus niet zo. En dat is ook gewoon die hele eh uiterlijk vertoon wat ik wist dat ik dat wel gewoon in stand moest houden. Want als dat ook weg zou vallen, dan wist ik van nou dan ben ik de lul en dan worden die kinderen straks afgenomen of wat dan ook. Maar dat had ik wel altijd gewoon heel erg bewust hoe dronken ik ook was, was ik daar altijd heel bewust mee bezig. Van die basis moet op orde zijn. Als mensen onverwachts langskomen, dat mijn huis schoon is. Dus dat soort dingen had ik wel altijd. Dus en dat was ook wat zij zeiden van ‘als ik dan bijvoorbeeld wel Jeugdzorg had ingeschakeld, of AMK had gebeld, dan was je hartstikke boos geworden en misschien had ik wel klappen gekregen’. Zo ja ik denk het ook wel, op het moment dat ik echt gebruikt had, was ik woest geworden. Je moet niet aan mijn kinderen komen, dan kom je aan mij. En dus dat is ook gewoon het dubbele ervan, weet je, aan de ene kant hoop je dat iemand dat doet of iemand zo hard door gaat van zoek hulp, zoek hulp...”

Als we Monique vragen hoe volgens haar zorg voor ouders zoals zij verbeterd kan worden, en hoe zij eerder

naar zorg toe geleid kunnen worden, geeft ze aan dat een andere benadering richting ouders het makkelijker voor hen kan maken om hulp te accepteren. Sleutelwoorden hierin zijn compassie en een niet veroordelende houding. De ingang naar zorg is niet het drankgebruik zelf, maar de onderliggende problemen waar het drankgebruik een reactie op is.

“Bij mij was het dan niet echt te zien dat de kinderen eronder lijdten. Maar als je dan al ziet dat je als ouder, dat de ouder een probleem heeft, dan vind ik al dat er ingegrepen moet worden. En dan misschien eerst als gesprek met de ouder (...) maar niet het verwijten (...) ‘van je bent alcoholverslaafd’. (...) Maar als het uit zorg is en niet verwijtend dat is heel erg belangrijk. Dat je niet met verwijten gelijk komt. Als je al, al verslavend zijnde, want dan wordt het gelijk eigenlijk al op een bordje gegooid, je zorgt niet goed voor je kinderen. Dat had je mij niet moeten zeggen.”

Monique beschrijft hoe het feit dat niemand uit haar omgeving ingreep, hoewel ze wel haar worstelingen zagen, haar lage zelfbeeld en gevoelens van hopeloosheid versterkten die ze in haar jeugd had opgedaan.

“Ik kende geen liefde, en ik ben opgegroeid met van je had er niet moeten zijn, je bent niks waard en van jou komt niks terecht. En als je dat dan je hele

leven gewoon hebt gehad, dan kun je ook niet anders van ‘oh zie je wel, ze zien me niet. Ook school zie je wel, ze vragen niet hoe het gaat, weet je, ze laten me gewoon.’ En dat was gewoon de hele vicieuze cirkel waar ik ook gewoon in bleef zitten.”

Voor Monique was het cruciaal geweest als mensen in haar omgeving gevraagd hadden naar haar problemen toen deze aan de oppervlakte kwamen middels blauwe plekken en dranklucht. Dit zou haar geholpen hebben om eerder hulp te zoeken. Deze compassie voor, en interesse in haar persoonlijke worstelingen door haar omgeving, zouden haar geholpen hebben om haar problemen eerder aan te pakken, inclusief haar drankprobleem. En, zoals ze zelf zegt, dan hadden zij en haar kinderen eerder gelukkig kunnen zijn.

Deze casus komt uit onze interviews met ouders met alcoholproblematiek voor het ZonMW project ‘Parents who are alcoholics. Towards a normative framework of integrative care and responsible parenting interventions’. De casus zal vanuit drie perspectieven geanalyseerd worden. Eerst zullen wij vanuit ons ethisch perspectief de casus analyseren. Manja Eijzenbach zal vanuit jeugdzorg een reactie geven, en Margreet van der Meer-Jansma en Gabriël Anthonio zullen vanuit de verslavingszorg een reactie geven.

Anke Snoek en Dorothee Horstkötter

Het bystander-effect in het toeleiden naar zorg van gezinnen waar ouders alcoholafhankelijk zijn

Monique beschrijft hoe veel mensen uit haar omgeving zich bewust waren van haar problemen: de wijkagenten, de mensen op school, maar dat niemand ingreep. Wij herkennen dit ook uit andere interviews die we gevoerd hebben. Het lijkt erop dat mensen uit de omgeving van ouders met alcoholproblematiek het moeilijk vinden om het probleem bespreekbaar te maken, en ouders te helpen hulp te zoeken. Er lijkt een grote handelingsverlegenheid onder omstanders.

Het bystander-effect

Professionals en ouders denken dat mensen uit de naaste omgeving een belangrijke rol kunnen spelen in toeleiding naar zorg. Het gaat hier zowel om professionals als huisartsen en wijkagenten, als om niet-professionals zoals burens, familieleden, of

Dr. Anke Snoek

Postdoc onderzoeker
Universiteit Maastricht
MHeNS Mental Health and Neuroscience Health, Ethics and Society (HES)
Postbus 616, 6200 MD Maastricht
E-mail: a.snoek@maastrichtuniversity.nl

Dr. Dorothee Horstkötter

Universitair Docent
Universiteit Maastricht
MHeNS Mental Health and Neuroscience
Health, Ethics and Society (HES)
Postbus 616, 6200 MD Maastricht
E-mail: d.horstkoetter@maastrichtuniversity.nl

leerkrachten en andere ouders op het schoolplein. Deze omstanders vinden het vaak een hoge drempel om gebruik te maken van meldsystemen. In onze analyse willen we omstanders handvatten aanbieden hoe ze met ouders in gesprek kunnen gaan, maar ook welke valkuilen daarin inderdaad schuilen. Hiertoe vergelijken we